

Kroniek

C. van Dijk

Formulieren herzien

Als u dit leest, is de Generale Synode van Zwolle-Zuid geopend. Er is dan al veel voorbereidend werk gedaan. De afgevaardigden zijn aangewezen. Ze zijn voorzien van grote pakketten stukken die allemaal gelezen en beoordeeld moeten worden. Onze voorbede voor deze broeders klinkt in de kerkdiensten en de binnenkamers. Het mooiste zou zijn als we in onze plaatselijke kerken ook die stukken lezen en bespreken. Dat lijkt door de veelheid en omvang van de stukken een te hoog ideaal te zijn geworden.

Ik wil een poging doen om een van de rapporten kort te bespreken. Het betreft het rapport van de deputaten erediens. Dat is een omvangrijk werk waarbij ik me beperk tot een onderdeel, het werk aan de liturgische formulieren. Ik doe dat omdat ik er moeite mee heb.

Opdracht

De synode vroeg aan de deputaten om:

- b. de tekst van de NBV op een deskundig (talig, poëtisch, liturgisch-theologisch) verantwoorde wijze in te voegen of te laten invoegen in de bestaande liturgische teksten en formulieren;*
- c. nog vast te stellen liturgische teksten en formulieren te beoordelen of te laten beoordelen op hun taligheid v.w.b. eigentijdsheid en consistentie.*

De deputaten hebben het onderscheid tussen opdracht b en c niet gehandhaafd. Ook in de bestaande formulieren stellen ze grote veranderingen voor. Daarbij gaat het ze om de eigentijdsheid en consistentie van de formulieren, talig, poëtisch, liturgisch-theologisch. Niet alleen de implementatie van de Nieuwe Bijbelvertaling is daarbij aan de orde. Het gaat verder.

Taalkenmerken

De taalkenmerken van de NBV worden ingepast in de formulieren.

En daar zit voor mij een probleem. Want de NBV heeft er bijvoorbeeld voor gekozen om bepaalde onder ons bekende begrippen weg te laten. Termen als rechtvaardiging en verzoening worden omschreven. Woorden als Heiland, zaligheid en heil ontbreken in de NBV. Het begrip goedertierenheid vinden we niet terug, ook niet in een ander begrip. Het is vervangen door een veelheid van verschillende begrippen, afhankelijk van het verband waarin het woord voorkomt. De deputaten laten hetzelfde procedé los op de formulieren.

Wat door velen ervaren wordt als een nadeel van de NBV, wordt nu nagevolgd in de formulieren.

Stijlkenmerken

Verder hebben de deputaten ervoor gekozen om de 16e-eeuwse stijlkenmerken uit de formulieren te verwijderen, uit een oogpunt van eigentijdsheid. Als 16e-eeuws wordt aangeduid het werken met bijvoeglijke naamwoorden. Dat er bij het avondmaal gesproken

wordt over een 'volkomen' verzoening van al onze zonden, zou een overtollig gebruik van een bijvoeglijk naamwoord zijn. Verzoening is altijd volkomen.

Dat betwijfel ik. Juist tegen de achtergrond van de rooms-katholieke leer van de mis is dat woord 'volkomen' niet overtollig. God en de goedwillende mens komen elkaar niet ergens halverwege tegen. Nee, het heil komt helemaal, volkomen, van Gods kant.

Hetzelfde geldt voor herhalingen die eveneens stijlkenmerken van de 16e eeuw zouden zijn. We citeren het rapport:

Een ander kenmerk is een voorliefde voor een dubbele manier van zeggen: 'haat en nijd', 'zonde en zwakheid', 'dood en bloedstorting', 'in genade aannemen en een plaats aan zijn tafel waardig keuren.'

Wat de eigentijdse hoorder betreft geldt hiervoor hetzelfde als wat we opmerkten inzake herhalingen: ze irriteren meer dan ze boeien.

We hebben ervoor gekozen om de klassieke formulieren zo veel mogelijk te ontdoen van dubbele manieren van zeggen.

Naar mijn oordeel zijn deze herhalingen lang niet altijd herhalingen. Zonde en zwakheid zijn twee verschillende dingen. In genade aannemen en een plaats waardig keuren aan Gods tafel is niet twee keer hetzelfde zeggen. Het tweede is de conclusie van het eerste.

Verlies groter dan winst

Naar mijn oordeel wordt hier aan de vermeende smaak van de hoorder van vandaag echt inhoud van onze historisch overgeleverde formulieren opgeofferd. Verder wordt een nodeloze drempel opgeworpen in de contacten met andere kerken. In de CGK zou een dergelijke actie bijvoorbeeld helemaal verkeerd vallen. Daar is de NBV ontraden door de nadelen die door ons ook worden gezien. (Ze zijn zelfs verwoord in het rapport over de bijbelvertaling zoals dat behandeld is op de synode van Amersfoort).

Wanneer we onze kerkelijke papieren gaan aanpassen aan alle keuzes die in de NBV zijn gemaakt, moet onze belijdenis er ook aan geloven en lopen we zelfs kans om remonstrants of rooms te worden. Als we kijken naar de vertaling van Romeinen 5:1, 'Wij zijn dus als rechtvaardigen aangenomen op grond van ons geloof', en Romeinen 4:22, over Abraham 'dat werd hem als daad van gerechtigheid toegerekend', dan gaat het hard die kant op. Is ons geloof soms een verdienstelijke daad?

De rechtvaardiging door het geloof is hier in het geding. (In deze zin staan twee abstracte begrippen die niet meer mogen: rechtvaardiging en geloof). En ook het geloof als Godsgeschenk.

Aan de NBV kleven nadelen. We doen er goed aan om ons, ook wat betreft onze formulieren, niet met huid en haar aan de NBV uit te leveren.

De deputaten eredienst hebben een grote klus geklaard. Ik vind dat de klus groter is aangepakt dan hun opdracht rechtvaardigt.

En ik ben niet blij met het resultaat. Het verlies is groter dan de vermeende winst. Om het te zeggen in hun eigen woorden: de vernieuwingen 'irriteren meer dan ze boeien'.

Afgesloten 21 februari 2008.